

Diccionari multilingüe de la COVID-19. Cinc-cents termes per a entendre la pandèmia

Ressenyia del diccionari: Julià MA, Serés E, Bosch F, coord. Diccionari multilingüe de la COVID-19. Cinc-cents termes per a entendre la pandèmia. Quaderns de la Fundació Dr. Antoni Esteve, N° 50. Barcelona: Fundació Dr. Antoni Esteve; TERMCAT, Centre de Terminologia, 2022.

Joan A. Caylà

Fundació de la Unitat d'Investigació en Tuberculosi. Barcelona.

La inesperada pandèmia de la COVID-19 ha comportat i segueix comportant moltes conseqüències, bones i dolentes. Aquestes últimes són prou conegudes, com una elevada mortalitat a escala mundial (s'han estimat més de 18,2 milions de morts durant el 2020 i el 2021)¹ i una gran crisi econòmica (el PIB a Espanya el 2020 va caure l'11,3% segons dades del Banc Mundial). Entre les conseqüències positives podríem citar millores en la recerca, que han fet possible aconseguir bones vacunes en un temps rècord o bones pràctiques de prevenció que poden ser útils també per evitar altres infeccions.

A petita escala, entre els fets positius que s'han donat a casa nostra podem incloure aquest diccionari multilingüe. Aquesta és una iniciativa que es va originar, sens dubte, a partir del gran impacte de la pandèmia que tant ens afecta directament o indirecta, fet que ha comportat que la població rebi moltíssima informació per diversos mitjans i que, també, la població busqui informació específica sobre tot el que està passant. Es donava una situació nova que requeria, tant per part de la comunitat científica com de la població general, que anéssim coneixent un vocabulari específic sobre biomedicina que anava incorporant molts termes nous que s'afegien a termes moltes vegades poc coneguts. Felicitament, tots aquests factors van afavorir la creació d'aquest diccionari, disponible en línia² i en paper³ (300 pàgines de 28 x 21,5 cm).

Com expliquen els seus coordinadors, aquesta obra va néixer a partir de dos diccionaris previs en línia: el *Diccionari de la COVID-19*, en català, i el *Glosario de la COVID-19*, que és un diccionari anglès-castellà. *Cinc-cents*

termes per a entendre la pandèmia es refereix al nombre de termes que varen recollir fins a final d'octubre de 2021, data de tancament per iniciar l'edició. La gran tasca dels coordinadors ha estat aconseguir la col·laboració de molts professionals (terminòlegs, traductors, divulgadors, científics, etc.) que han treballat conjuntament per fer possible l'obra (poden clicar a aquest enllaç per veure els membres del grup de treball).

Cal ressaltar el fet que s'hagi publicat en 10 llengües, en principi, les més properes geogràficament a nosaltres: català, occità, basc, gallec, castellà, anglès, francès, por-

Correspondència: Joan A. Caylà
Fundació de la Unitat d'Investigació en Tuberculosi de Barcelona
Adreça electrònica: Joan.cayla@uitb.cat

tuguès (variant brasilera inclosa), neerlandès i àrab, encara que potser faltaria l'alemany. Que sigui multilingüe s'explica fàcilment per tractar-se d'un problema d'abast mundial.

I com podem consultar-lo? En la versió en línia cal especificar el terme de cerca. Està automatitzat i és fàcil. Si se cerca, per exemple, la paraula epidèmia, es pot observar que en tots els idiomes recollits la traducció és molt similar, menys en àrab, i es pot veure el significat d'aquesta paraula: "Aparició, en una comunitat o una àrea geogràfica, durant un període de temps concret, d'un nombre inesperat de casos d'una malaltia, que excedeixen clarament els valors habituals".

Cada entrada del diccionari inclou una o més denominacions catalanes i les equivalents en les llengües citades. Si s'escau, ofereix també equivalents en nomenclatures científiques (nom científic, símbol o número CAS), una definició i, sovint, notes explicatives que proporcionen més informació sobre el terme. Des de la pestanya "Consulta de termes" es pot accedir a les fitxes terminològiques de dues maneres diferents: mitjançant l'accés a la llista alfabètica de totes les denominacions (per a cadascun dels idiomes del diccionari) o mitjançant cerques simples o avançades (directament al quadre "Text de la consulta", en qualsevol de les llengües del diccionari).

En la versió en paper es troben els mateixos resultats anant a la pàgina corresponent. Així, per exemple, si es busca la paraula infecció, es troba a la pàgina 104 amb la corresponent traducció als altres 9 idiomes esmentats i amb la definició: "Entrada d'un patògen en un organisme amb capacitat de multiplicar-se activament o de produir elements tòxics que poden actuar com un antígen i provocar una resposta immunitària d'aquest organisme".

En les primeres 27 pàgines de l'edició impresa es recullen els participants, el perquè d'un diccionari multilingüe de la COVID-19 en català, el prefaci, el pròleg, la introducció, l'arbre de camp i les abreviacions. Continua amb la

part del diccionari, que ocupa de la pàgina 28 a la 180, a la que segueixen l'índex temàtic català i els índex en aranès/occità dels 500 termes inclosos, l'índex en basc, etc. i així successivament fins a completar els idiomes considerats. Aquesta publicació finalitza amb el capítol de bibliografia.

Com es diu a la contraportada de la versió en paper, és una obra gratuïta tant en el format imprès com en l'electrònic. S'hi pot accedir fàcilment també a partir de la web de la Fundació Dr. Antoni Esteve (www.esteve.org) i s'actualitza a través del TERMCAT (www.termcat.cat), dos fets que són molt d'agrair.

També són molt d'agrair els treballs de coordinació i la gran tasca desenvolupada per molts professionals, de característiques i institucions molt diverses, que han possibilitat que tothom pugui disposar del "primer diccionari multilingüe de la COVID-19 en 10 llengües amb la informació terminològica de base en llengua catalana i adreçat tant a professionals de l'entorn sanitari i de la comunicació com a la població en general".

Ara, recordem fer-lo servir!

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

1. COVID-19 Excess Mortality Collaborators. Estimating excess mortality due to the COVID-19 pandemic: a systematic analysis of COVID-19-related mortality, 2020-21. *Lancet*. 2022 Apr 16;399(10334):1513-1536. doi: 10.1016/S0140-6736(21)02796-3. Epub 2022 Mar 10. Erratum in: *Lancet*. 2022 Apr 16;399(10334):1468. PMID: 35279232; PMCID: PMC8912932. Consultable a: [https://www.thelancet.com/article/S0140-6736\(21\)02796-3/fulltext](https://www.thelancet.com/article/S0140-6736(21)02796-3/fulltext). Accés el 7 d'octubre de 2022.
2. Termcat centre de terminologia [Internet]. Barcelona: Termcat. Diccionari de la COVID-19. Consultable a: <https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/286/>. Accés el 18 d'octubre de 2022.
3. Julià MA, Serés E, Bosch F, coord. Diccionari multilingüe de la COVID-19. Cinc-cents termes per a entendre la pandèmia. Quaderns de la Fundació Dr. Antoni Esteve, N. 50. Barcelona: Fundació Dr. Antoni Esteve i TERMCAT, Centre de Terminologia; 2022.